

A VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár hírlevele

VERITAS

Történetkutató Intézet és Levéltár

Tartalom

- **VERITAS-est**
- **Hírek**
- **Olvasnivaló:**

- *Statisztikus és bizalmi háttérember: Kovács Alajos (1877–1963)*

- *Az 1960-as felvételi a Színház- és Filmművészeti Főiskolán*

- *A dualizmus kori véderőviták és a református egyház*

- **Cikkajánló**
- **Adatkezelési tájékoztató**

VERITAS-EST

Subscribe

Past Issues

Translate ▼

Szakály Sándor, a VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár főigazgatója moderálja. A beszélgetés résztvevői: **Vincze Gábor** történész, a hódmezővásárhelyi EMLÉKPONT főmunkatársa, valamint **Dr. Balogh Atilla Zsombor**, intézetünk tudományos munkatársa.

MEGHÍVÓ

**A
VERITAS**
Történetkutató Intézet és Levéltár
tisztelettel meghívja a

VERITAS-ESTEK

történelmi vitasorozat **108.** programjára, amelynek témája:
Csendőrsors 1945 után

A beszélgetés résztvevői:

Vincze Gábor
történész, főmunkatárs
EMLÉKPONT (Hódmezővásárhely)

Dr. Balogh Atilla Zsombor
tudományos munkatárs
VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár

Moderátor:

Prof. Dr. Szakály Sándor
főigazgató
VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár

2026. június 2. (kedd), 18.00
1093 Budapest, Zsil utca 2–4.
<https://veritasintezet.hu>
@veritastortenekutatointez7701

Nemzeti
Kulturális
Alap

[Az est ezen a linken is követhető](#)

KUTATÓINK SZAKMAI EREDMÉNYEI 2025-BEN

Kutatóink szakmai eredményei 2025-ben

6

Önálló kötet

9

Könyvfejezet

89

Folyóiratokban közölt
cikk, recenzió

80

Tanulmánykötetben
közölt cikk

99

Konferencia-előadás

95

Rádió- és TV-szereplés

56

VERITAS honlapján
megjelenő cikk

33

Konferencia-elnöklés

29

Szerkesztés, lektorálás

15

Doktori bizottságban
való részvétel

18

Napilapokban közölt
cikk

117

Egyéb előadás,
moderálás

21

Egyéb megjelenés (disszertáció, csak leadott kézirat, interjú, Facebook-anyag,
kurzus, zsűri, OKTV értékelő, ösztöndíj, elismerés, projekt)

VERITAS

Történetkutató Intézet és Levéltár

HÍREK

A Külgazdasági és Külügyminisztérium anyagi támogatásával, a Nemzetközi Magyarástudományi Társaság, a VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár, az ELTE Humán Tudományok Kutatóközpontja és a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára kiadásában megjelent a *Lymbus – Magyarástudományi Forrásközlemények* 2025. évi (23.) száma, 810 oldal terjedelemben, 27 közleménnyel, Fráter Györgytől egészen az 1980-as évek amatőr könnyűzenéjéig vonultatva fel a magyar művelődéstörténet és történelem értékes forrásait. A kiadvány főszerkesztője **Ujváry Gábor**, a VERITAS általános és tudományos főigazgató-helyettese, a 19–20. századot tárgyaló közlemények felelős szerkesztője pedig **Schwarzwölder Ádám**, intézetünk tudományos munkatársa. A 2025. évi számba a VERITAS kutatói közül **Anka László**, **Dévavári Zoltán** és **Seres Attila** publikáltak jelentős, Magyarország 20. századi történelmi folyamatainak megértéséhez új adalékokkal szolgáló forrásokat.

A kötet teljes anyaga elérhető a VERITAS [honlapján](#).

Megjelent az Országház Könyvkiadó gondozásában a *Magyar törvényhozók a történelem sodrásában (1848-1989) - A magyar népképviselői országgyűlések képviselőit, főrendiházi és felsőházi tagjait ért megtorlások I.* című tanulmánykötet, melyben **Ujváry Gábor-Kupiné Drócsa Izabella**: Parlamenti képviselők elleni eljárások a Horthy-korszakban, 1920-1944; valamint **Dévavári Zoltán**: A visszacsatolt Délvidékről behívott országgyűlési képviselők és felsőházi tagok második világháború utáni üldöztetése című írása olvasható.

A Magyar Napló gondozásában, a Szegedi Tudományegyetem és a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával megjelent intézetünk 38. kötete, *Trianon és a magyar felsőoktatás VII.* címmel. A kötet a 2023. december 7-8-án a Szegedi Tudományegyetemen megrendezett konferencia előadásait tartalmazza. Szerkesztette és lektorálta: **Ligeti Dávid-Orosz László-Ujváry Gábor**. A mutatókat készítette: **Kocsis Annamária**.

Olvasnivaló

Statisztikus és bizalmi háttérember: Kovács Alajos (1877–1963)

A Heves megyei római katolikus családban született Kovács (1943-tól Dolányi Kovács) Alajos középiskoláit a fővárosban, a budai Királyi Katolikus Főgimnáziumban, majd Egerben, a ciszterciáknál végezte. Jogi diplomáját a budapesti egyetemen szerezte. 1898-ban került a Statisztikai Hivatalba, miután első tanulmányára (amit a magyarság lélekszámának fejlődéséről írt) felfigyelt a Hivatal akkori vezetése. Ettől kezdve a népmozgalmi osztályon működött, szerkesztette a Magyar Statisztikai Évkönyvet, s ő írta az 1900. évi népszámlálás záró kötetének demográfiai részét. Az 1910. évi népszámlálás munkálatai immár az ő vezetésével zajlottak, a megjelent kötetet pedig ő szerkesztette és szövegezte. Ugyanez vonatkozik az 1920. évi népszámlálás első kötetére. Szinte ontotta a cikkeket a nemzetiségi kérdés, a népszaporulat, az egyke (az elsők közt hívta fel a figyelmet az egykezés terjedésére és súlyos következményeire), a kivándorlás, továbbá a fölbirtokreform, a választójog és az elszakított magyarság stb. kapcsán. Publikációinak és kéziratban maradt cikkeinek száma meghaladja a négyszázat. Születtek munkái a zsidókérdésről is, mégpedig vitathatatlanul a kor antiszemita frazeológiájához illeszkedve; ez utóbbiak 1945 után stigmaként borultak amúgy nagyszerű tudományos munkásságára.

Kép forrása: a Központi Statisztikai Hivatal honlapja

Subscribe

Past Issues

Translate ▼

[Orosz László teljes cikke itt olvasható el](#)

Az 1960-as felvételi a Színház- és Filmművészeti Főiskolán

Négy évvel az 1956-os forradalom után 1960-ban a szokásos éves felvételi folyamatoknak megfelelően megérkeztek a középiskoláktól a felvételi kérelmek, az iskoláztatási bizottságok véleményével, az önéletrajzokkal. A dokumentumok ekkor csakúgy, mint a Rákosi-rendszerben tartalmazták a származást. Ekkor még mindig hittek abban, hogy az a legjobb, ha munkás és paraszt származású diákokkal töltik fel a felsőoktatást. Noha közben a megtorlások során a Kádár-korszak forradalmi munkás-paraszt kormánya a börtönöket már alaposan feltöltötte az általa szóban képviselni kívánt osztályokból származókkal. Ilyen körülmények között került sor a Színház- és Filmművészeti Főiskolán szervezett felvételire is. Ám ebben az évben a többkörös felvételi után meghozott pozitív döntés sem jelentett mindenki számára automatikus sikert. Akadt három olyan fiatal is, akik abban a hiszemben voltak, hogy 1960 őszén elkezdhetik színművészeti tanulmányaikat. Ám ezekből semmi sem lett.

Kép forrása: Fortepan / Szalay Zoltán

[Rácz János teljes cikke itt olvasható el](#)

A dualizmus kori véderőviták és a református egyház

Amikor tavaly Szakály Sándor 70. születésnapja alkalmából a VERITAS munkatársai az intézeti konferencia előadásötleteit gyűjtötték a köszöntésére, elhárítottam magamtól a kérést, mondván: mit mondhatna egy hozzám hasonló kutató a hadtörténeletről? Ha főigazgatónkat kérdeznék a dualizmus kori katonaság és a református egyháztörténet kapcsolatáról, akkorátusan elővenné céduláit, és nevekkkel, statisztikákkal, rendfokozatokkal, szolgálati előmenetelekkel pontosan és gazdagon adatolva vázolná a magyar reformátusok részvételét a XIX. század végének – XX. század első felének magyar(országi) vonatkozású hadügyében. A 2025. novemberi konferencia előadásait hallgatva mégiscsak kialakult bennem az az érzés, hogy a látszólag „Makó (vitéz) és Jeruzsálem(i patriarchátus)” távolságban lévő egyházi sajtó és emlékirodalom alapján igenis lehet valamit mondani a katonai szellemről is, mégpedig éppen a dualizmus kori véderőviták kapcsán. Az első ilyen híradás nem is magyarországi vonatkozású volt. Baczoni Lajost 1893-ban aggodalmát fejezte ki azon, hogy az elméletileg kormánytámogató Centrumpárt úgy ugrott neki a német katonai költségvetésnek, hogy nyilvánvaló alkuaplaként a bismarcki jezsuitaellenes törvények hatályon kívül helyezését lebegtette meg. Bár az úgynevezett „jeszuitabotrányok” folyamatosan felpiszkálták a hagyományos porosz – junker származású – hivatalnoki és katonatiszti rétegek érzékenységét, a német császári hatalom 1890 utáni folyamatos manőverező kanyarjai a (bajor) Centrumpárt, a szociáldemokraták, illetve a protestáns keresztényszociális-konzervatív pártszövetség között nem kerültek el a magyar protestáns közvélemény élénk figyelmét.

[Kovács Kálmán Árpád teljes cikke itt olvasható el](#)

Cikkajánló

Az első népképviseleti választások 1848-ban

„1848 előtt a magyarországi képviseleti rendszer rendi jellegű volt- a Magyar Királyságban kétkamarás, az Erdélyi Nagyfejedelemségben egykamarás országgyűlés hozta a törvényeket, amelyek az uralkodó szentesítése révén váltak jogerőssé. Ugyanakkor az országgyűléseken csak a kiváltságos rendek voltak képviselve (nemesség, papság, szabad királyi városok), az ország lakosságának mintegy 80-85%-át alkotó jobbágyparaszti népesség semmilyen politikai képviselettel nem rendelkezett. Az országgyűléseket elvileg háromévente kellett összehívni, ami a Magyar Királyságban 1825 után meg is történt, Erdélyben azonban 1811-1834 között nem tartottak országgyűlést.” - írja **Prof. Dr. Hermann Róbert, intézetvezető** a Rubicon 2026/4-5 hasábjain.

[Hermann Róbert írása itt olvasható](#)

Leköszönni, lemondani, lemondadni, befejezni

„Az utóbbi napokban-hetekben a magyar közvéleményt leginkább az április 12-ei országgyűlési választás eredménye, az „új helyzet” foglalkoztatta, foglalkoztatja. Úgy vélem, ez természetes is. Mindenki meggyőződése, vérmérséklete, ismeretei, illetve másoktól hallott hírek alapján ítéli meg az ország és a saját helyzetét, valamint mások álláspontját. Magam nem is erről szeretnék most szólni, hanem arról, hogy már hosszabb ideje ismerkedem a mai Magyarországon egyre divatosabb kifejezésekkel, a bennük „rejlő valósággal” és bizonyos szavak átalakuló értelmezésével.”. A Mandiner VIII. évfolyam 20. számában **Prof. Dr. Szakály Sándor**, intézetünk főigazgatója *Leköszönni, lemondani, lemondadni, befejezni* címmel közölt írást.

[Szakály Sándor írása itt olvasható](#)

A Magyar törvényhozók a történelem sodrásában (1848-1989) - A magyar népképviselői országgyűlések képviselőit, főrendiházi és felsőházi tagjait ért megtorlások I. című tanulmánykötetben **Ujváry Gábor** - **Kupiné Drócsa Izabella** Parlamenti képviselő elleni eljárások a Horthy-korszakban, 1920-1944 és **Dévavári Zoltán** A visszacsatolt Délvidékről behívott országgyűlési képviselők és felsőházi tagok második világháború utáni üldöztetése című tanulmánya olvasható.

[Ujváry Gábor és Kupiné Drócsa Izabella, valamint Dévavári Zoltán írása itt olvasható](#)

Gyermeteg tabló, kínos történelemhamisítás – három történész sarkos véleménye a Citadella új kiállításáról

Prof. Dr. Hermann Róbert intézetvezető írása - Dr. B. Szabó János és Dr. Hatos Pál mellett - a Citadella új kiállítása kapcsán a Válasz Online oldalán jelent meg.

[Hermann Róbert írása itt olvasható](#)

Az új adatkezelési tájékoztatónkat [itt tudja elolvasni.](#)

A VERITAS Történetszemle Intézet és Levéltár kizárólag a saját rendezvényeivel és programjaival kapcsolatos meghívók és értesítők küldésére használta fel eddig az Ön személyes adatait (név és e-mail cím), azokat harmadik félnek nem adja át a jövőben sem. Ha nem ért egyet az Ön személyes adatainak (név, e-mail cím) további kezelésével, és a jövőben nem szeretne hírlevél formájában értesülni a VERITAS Történetszemle Intézet és Levéltár legújabb híreiről, rendezvényeiről és programjairól, akkor kérjük, hogy jelezze ezt az info@veritas.gov.hu címen! Ebben az esetben véglegesen és helyreállíthatatlanul töröljük Önt az adatbázisunkból. Ha az adatkezeléssel kapcsolatban bármilyen kérdése vagy észrevétele van, akkor forduljon hozzánk az info@veritas.gov.hu e-mail címen.

Bízunk benne, hogy továbbra is figyelemmel kíséri a VERITAS Történetszemle Intézet és Levéltár tevékenységét.

[Subscribe](#)

[Past Issues](#)

[Translate](#) ▼